

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaal- ja haridusteaduskond

Riigiteaduste instituut

Priit Pikhoff

**Korduvkandidaatide roll ja esinemine kohalikes omavalitsustes 2005, 2009 ja 2013.
aasta kohalike omavalitsuste valimiste põhjal Tartumaa valdade ja linnade näitel**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: PhD Mihkel Solvak

Tartu 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

.....

/Priit Pikhoff/

Abstract

The role and occurrence of re-elected candidates in local governments based on the local governments elections in 2005, 2009 and 2013 in Tartu County

Priit Pikhoff

The purpose of this study is to evaluate the role of recurring candidates in local government councils. Under review of this study are the local municipality elections of 2005, 2009 and 2013 in Tartu County (city of Tartu included).

First part of this research reviews how big part of local municipality councils are formed by re-elected candidates. Under review are all candidates that got elected all three times in 2005, 2009 and 2013. Furthermore, it is reviewed how many candidates got re-elected between two elections (2005-2009 and 2009-2013).

Second part of this research focuses on loyalty of recurring candidates: how many of re-elected candidates have stayed with their former political parties or electoral alliances and how many have changed theirs.

Third part of this study reviews questionnaire, which was sent to current municipality council members. The aim of this is to find out how does getting re-elected affect recurring candidate's perception of the mandate. It is also studied whether recurring candidates have greater power in councils due to their higher experience and whether they perceive that they can achieve more than first time elected members. Main motives for applying for council positions and reasoning behind moving from one electoral alliance to another are also studied.

This research is mostly based on empirical study, statistical data, election results of previous years, and results and analysis of survey conducted by the author of this research. Models and studies of other authors that describe role of recurring candidates have also been reviewed.

This study is unique as it is the first research of role of recurring candidates in local municipal councils in Estonia.

Sisukord

Abstract.....	3
Sissejuhatus.....	5
Korduvkandidaadid ja uurimismeetod	7
1. Valdade statistika	11
1.1 Korduvkandidaatide osakaal volikogudes 2005, 2009 ja 2013. aasta valimistulemuste alusel.....	11
1.2 2005 – 2009 ja 2009 – 2013 aasta valimiste võrdlus	14
1.3 Näiteid mujalt	17
Kokkuvõte	18
2. Kandidaatide liikumine erakondade ja valimisliitude vahel	20
2.1 Kandidaatide liikumine 2005. ja 2009. ning 2013. aasta valimiste tulemusel.....	21
2.2 Tartu linn võrreldes teiste omavalitsustega	24
2.3 Kandidaatide liikumine 2005. – 2009. ja 2009. – 2013. aasta valimiste võrdlusel.....	25
Kokkuvõte	26
3. Küsitlus ja selle tulemused.....	27
3.1 Küsitluse eesmärk.....	27
3.2 Küsitluses osalenud volikoguliikmed	27
3.3 Küsitluse analüüs	28
4. Kokkuvõte.....	35
5. Kasutatud kirjandus:	37
6. Lisad:	39

Sissejuhatus

Käesoleva uurimuse peaeesmärk on välja selgitada kuivõrd stabiilsed on kohalike omavalitsuste volikogude koosseisud läbi mitme valimistsükli. Uurimistöö on kirjutatud Tartu maakonna näitel ning hõlmab kõiki Tartumaa omavalitsusi (Alatskivi vald, Elva linn, Haaslava vald, Kallaste linn, Kambja vald, Konguta vald, Laeva vald, Luunja vald, Meeksi vald, Mäksa vald, Nõo vald, Peipsiääre vald, Piirissaare vald, Puhja vald, Rannu vald, Rõngu vald, Tartu vald, Tähtvere vald, Vara vald, Võnnu vald, Ülenurme vald, Tartu linn). Lisaks on oluline ära märkida, et vaatluse alla on võetud viimased kolmed kohalike omavalitsuste valimised aastatel: 2005, 2009 ja 2013. Töö käigus on vaatluse alla võetud kandidaatide ülekandumine läbi kahe ja kolme valimise, ehk eesmärk on näidata, kui suur osa korduvkandidaatidest osutus valituks nii 2005, 2009 kui ka 2013 aasta valimistel ning kui paljud suutsid seda 2005-2009 ja 2009-2013 aasta valimiste lõikes. Nende valimistulemuste põhjal olen loonud statistilised näitajad, mida töö esimeses pooles näidatakse ja lahti seletatakse.

Teine oluline teema, mida töös käsitletakse, on seotud kandidaatide liikumisega valimiste vahel ühest erakonnast või valimisliidust teise. Püüan leida vastust küsimusele, kuivõrd levinud on kandidaatide liikumine erakondade või valimisliitude vahel erinevate valimiste hetkeks. Kas kujunevad välja mingid kindlad mustrid, mida saab põhjendada ja mis on peamised põhjused, miks erakondlikku või valimisliidulist kuuluvust vahetatakse.

Töö kolmandas osas on välja toodud antud uurimistöö raames koostatud küsitluse tulemused ning on toodud välja võimalikud järeldused, et kirjeldada uurimuses käsitletud kandidaatide käitumist, kus lisaks muule võrreldakse ka korduvkandidaadi ja esmakandideeri vahelisi erinevusi, vaateid ja hinnanguid.

Kirjeldamaks korduvkandidaatide rolli, nende motiive ning liikumisi on töö käigus püütud leida kirjandust, mis aitaks lugejal antud uurimistööd paremini mõista, kuid kuna varasemalt puudub täielikult võrreldav uuring moodustab antud töö suurel määral iseseisva empiirilise uurimuse.

Uurimispiirkond, Tartumaa, sai valitud eelkõige seetõttu, et hõlmab endas nii tõmbekeskust, Tartut, kui ka mitmeid väikeseid omavalitsusi, näiteks Piirisaare ja

Maksa valdasid. Seega tekib võimalus vaadelda ja võrrelda, kas ja kuidas erineb korduvkandidaatide käitumine suuremates omavalitsustes võrreldes väiksematega.

Uurimuse tulemusena oleme võimelised vastama järgnevatele peamistele küsimustele:

Kui suur osa kandidaatidest osutuvad KOV valituks mitmeid kordi järjest?

Milline on kandidaatide käitumine valimiste vahelisel perioodil erakondliku ning valimisliidulise kuuluvuse mõistes?

Kuidas positsioneerivad korduvkandidaadid end võrreldes esmakordselt valituks osutunutega?

Kas korduvkandideerimine on seletatav mingi kindla mustri alusel ning mis võivad olla põhjused, et kandidaadid oma taaskandidatuuri üles seavad?

Korduvkandidaadid ja uurimismeetod

Eestis kehtiv esindusdemokraatia printsiip laieneb otseselt ka kohalike omavalitsuste toimimisele. See tähendab, et volikokku pääsemiseks tuleb kandideerida valimistel ning koguda piisav arv hääli. KOV volikogu moodustatakse valimiste teel, kus kehtivad valimisõiguse demokraatlikud üldprintsiibid: valimised on vabad, üldised, ühetaolised ja otsesed, hääletamine on salajane (*PS § 156 kommenteeritud versioon*, 2012).

Kohalike omavalitsuste valimistel, erinevalt näiteks presidendivalimistest, puudub nii Eestis kui ka enamustes teistes riikides piirang kandideerimise kordadele. Tulemuseks võib see „mäng“ olla lõpmatult korduv, kuna samu kandidaate võidakse tagasi valida igavesti (*Weelden*, 2011:8).

Kindlasti ei ole aga reaalne see, et vabade valimiste tulemusena pääsevad võimule alati samad inimesed, kuid kas need, kes selle saavutavad on pigem positiivseks või negatiivseks nähtuseks?

Korduvkandidaatide pikaaegsel võimul püsimisega kaasnevad mitmed ohud. Tundub loogiline, et korduvalt võimule pääsenud inimestel on kergem tegeleda korruptsioonihõnguliste ettevõtmistega. „On tõsi, et Eesti elus on kohalikud omavalitsused suured ja olulised tööandjad. Samuti liigub kohalike omavalitsuste kaudu Euroopa Liidu projektiraha. Levinud on skeemid, kus vallavõimu, sugulaste ja pereliikmetega seotud firmad saavad kohalikult omavalitsuselt suuri tellimusi, mis aitab neil firmadel konkurentsisis ellu jääda.“ (*Kümmel*, 2013) Samuti peetakse tihtilugu probleemiks seda, et inimesed, kes juba võimul on, omavad uute tulijate ees väga suurt, vahel ehk liigagi suurt eelist kandideerimisel, kuna nad on valijale juba varasemalt tuttavad. Ametisolevad kandidaadid omavad tohutut eelist: nende näod on tuntud, neil on võimalik valijatega rohkem kohtuda, neil on lihtsam saada kampaania rahastust ja nad juba suhtlevad liidritega (*Hamilton*, 2011). Ametisolevatel isikutel on võimalus teha

pidevat kampaaniat (*Garecht*, 2011). Samas võib see toimida ka vastupidiselt. Valijatel on sageli raske teha vahet ebaõnnel ja ebakompetentsusel, kui nad hindavad ametisolevate esindajate tööd (*Brennan*, 2012). Seega rahulolematuse oma valla või linna arengus võib väljenduda ka kriitika volikoguliikmete suhtes.

Lähtudes nüüd aga loogikast, et kõik mida me teeme vajab harjutamist ja mida rohkem me harjutame, seda suuremaks muutub meie kogemustepagas ning kogu tegevus muutub paremini teostatavaks. Näiteks: sepp võib oma esimese hobuseraua valmis tagumiseks näha kaks päeva vaeva, sajanda aga teeb valmis tunniga. Kokk küpsetab esimesed viis pardifileed üle, alates kuuendast valmib aga alati imemaitsev roog. Taksojuht võib esimese kliendi aadressit pool tundi otsida enne kui leiab, kahe aasta pärast aga teab linna iga nurgatagust. Kas selline loogika võiks kehtida ka poliitikas? Loomulikult võivad sepp ja kokk saada hakkama esimesel korral ning taksojuht võis varasemalt töötada linnaplaneeringus ning teada niigi kõiki nurgataguseid aadresse.

Maailmas on levinud teooria, kus uutele juhtidele antakse 100 päeva enese tõestamiseks, see on aeg, kus püütakse hoiduda liigsest kriitikast ning antakse aega harjumiseks. Teooriat kasutatakse nii äris kui ka poliitilisel maastikul. Kuna volikogus kaasa tegevatele inimestele ei ole see üldiselt nende põhitöö võiks eeldada, et sisse elamine võtab veelgi kauem aega. (Tuleb selgeks teha eelarvestrateegiad, arengukavad, samuti mõista kuidas töötavad valla allasutused ning mismoodi moodustuvad nende rahalised vahendid. Mis vahe on seadusel ja määrusel ning kuidas käib nende üle hääletamine ja palju muud). Inimestel võtab uute asjade omandamine erinevalt aega, kuid kindlasti ei ole võimalik kõike kohe hoomata ning siinkohal omavad korduvkandidaadid suurt eelist, omavalitsust puudutavate küsimuste puhul, uute tulijate ees.

Tartumaal jagati viimasel kohalike omavalitsuste valimisel 304 volikogumandaati. (Kõige rohkem Tartu linnas - 49 ja kõige vähem Piirisaare vallas - 7). Uurimise käigus olen võrrelnud valimistulemusi aastatest 2005, 2009 ja 2013. Nende tulemuste võrdlemisel olen loonud 3 erinevat gruppi:

1. Grupp, kuhu kuuluvad kandidaadid, kes osutusid valituks kõigil kolmel valimistel
2. Grupp kuhu kuuluvad kandidaadid, kes osutusid valituks nii 2005. kui 2009. aasta valimistel

3. Grupp kuhu kuuluvad kandidaadid, kes osutusid valituks nii 2009. kui 2013. aasta valimistel

Tänu sellisele grupeerimisele saame vaadelda kuivõrd püsivad on kohalikud volikogukoosseisud läbi kahe ja kolme valimistsükli.

Leian et korduvkandidaatidel on poliitikas väga oluline roll kuid kuidas seda täpsemalt kirjeldada? Kahjuks puuduvad eelnevad uuringud kohalike omavalitsuste korduvkandidaatide hulga ning käitumisest, seetõttu on siia välja toodud hoopis Vello Pettai uuring korduvkandidaatidest parlamendis. (Kuna riigikogu valimised sarnanevad eesti valimissüsteemis suurel määral kohalikele valimistele, saab antud töö raames kasutada näiteid riigikogu valimistest, et kirjeldada korduvkandidaatide rolli ja osalemist kohalikes omavalitsustes).

Nagu eelpool välja sai toodud nõuab iga tegevuse hästi tegemine kogemust. „Poliitiline kogemus puudutab poliitilise klassi (parlamendivalimiste kandidaadid) valimis- ja seadusandlikku kogemust iga valimise ajal. Idee on selles, et poliitiline klass on seda enam konsolideerunud, mida enam on tema liikmetel parlamendisaadikuna töötamise kogemust, mida enam nad on üritanud saada taasvalituks parlamendisaadikuna või lihtsalt korduvalt valimistel osalenu“ (Pettai, 2008:142).

Poliitilise kogemuse hindamiseks on Pettai (2008: 143) välja toonud neli punkti.

1. Tagasivalitud parlamendiliikmete määr (%)
2. Tagasivalituks pürgivate parlamendiliikmete määr (%)
3. Korduvkandidaatide määr (%) valimistest valimistesse
4. Eelneva parlamendikogemusega kandidaatide määr (%)

Antud uurimus on üles ehitatud suuresti järgides eelnevast loetelust esimest ja kolmandat punkti, kuna teisele ja neljandale punktile adekvaatsete vastuste leidmine pole antud töö mahtu arvestades võimalik. Lisaks toonitan veelkord, et parlamendi valimiste asemel on järgneva töö käigus vaatluse alla võetud kohalike omavalitsuste valimised.

Töö kujutab endast põhiliselt empiirilist uurimust. Statistilise analüüsiosa moodustavad sekundaarsed andmed kandidaatide järjepidevusest. Kasutasin Eesti Vabariigi Valimiskomisjoni andmeid, mis on kättesaadavad internetiaadressil www.vvk.ee. Andmete kogumiseks olen läbi töötanud kõik Tartumaa valimistulemused 2005, 2009 ja

2013. aasta Kohalike Omavalitsuste Valimistest. Neid tulemusi võrreldes olen välja selgitanud inimesed, kes mitmetel järjestikustel valimistel on kandideerinud ning ka valituks osutunud. Edaspidi kasutan töös nende kirjeldamiseks mõistet „korduvkandidaadid“. (Kuigi korduvkandidaat tähendab otseses mõttes kõiki kandidaate, kes valimistel osalevad, isegi kui valituks ei osutu, siis antud töös tuleb arvestada, et korduvkandidaatide all on mõeldud neid inimesi, kes valimistel kandideerivad ning ka valituks osutuvad. Kahjuks puudub eesti keeles parem väljend nende kirjeldamiseks).

Töö teises osas välja toodud kandidaatide liikumine erakondade või valimisliitude vahel on välja selgitatud samuti valimistulemuste võrdlemisel viimasel kolmel valimisel. (Vaatluse all on kandidaadid, kes osutusid valituks ning millises nimekirjas seda tehti ja seejärel on tulemusi võrreldud eelmiste valimistega. Tulemustest selgub, kui paljud kandidaadid kandideerivad järjepidavalt sama erakonna või valimisliidu nimekirjas ning kui paljud muudavad oma kuuluvust valimiste vahelisel perioodil).

Kirjeldamaks tekkinud mustreid korduvkandidaatide käitumises, teostati uuringu raames veebiküsitlus, millele vastasid tänased Tartumaa omavalitsuste volikogude liikmed. Küsitlus saadeti välja 251 volikoguliikmele, kelle kontaktiaadress oli küsitluse väljasaatmise hetkel kättesaadav. Küsitlusele vastas 101 praegust volikoguliiget ehk veidi üle 40% kõigist küsitluse adressaatidest ning küsitluse tulemuste analüüsil põhineb töö kolmas osa.

Töö lisas olen välja töötanud tabeli, kus lugejal on võimalik näha kogu mandaatide jaotumist kandidaatide vahel volikogudes. Lisaks on seal välja toodud ka erakond või valimisliit, mille nimekirjas kandidaat on kandideerinud ning valituks osutunud, et seeläbi hinnata kandidaatide liikumist.

1. Valdade statistika

1.1 Korduvkandidaatide osakaal volikogudes 2005, 2009 ja 2013. aasta valimistulemuste alusel.

Nagu eelpool mainitud, jagatakse Tartumaa kohalikes omavalitsustes veidi üle 300 volikogukoha. Antud peatükis toon välja ja näitan, kui paljud neist kohtadest on valimiste tulemusena olnud hõivatud samade kandidaatide poolt. Millistes omavalitsustes on korduvkandidaatide arv volikogus kõige suurem ning millistes kõige väiksem. Samuti leian kõikide keskmise ning tulemuse, kus eraldi on näidatud Tartu ja Elva linnade tulemused, et siis neid tulemusi väiksemate valdadega võrrelda ning näha kas korduvkandidaadid mängivad suuremates keskustes teistsugust rolli, kui väiksemates.

Järgnevalt toon lühidalt välja omavalitsusüksuse, selle mandaatide hulga, korduvkandidaatide arvu (kandidaadid kes on osalenud 2005, 2009 ja 2013. aasta valimistel ning ka valituks osutunud) ja ka protsendi, sest volikogude suurused on väga erinevad ning nende stabiilsust saab kirjeldada kõige paremini läbi protsendi, mis korduvkandidaadid antud omavalitsusüksuse volikogukoosseisust moodustavad:

Tabel 1. Korduvkandidaatide roll volikogudes läbi kolme valimise.

Omavalitsus	Mandaatide arv volikogus	Korduvalt valitud kandidaadid läbi kolme valimise	Korduvkandidaatide % volikogukoosseisust
Alatskivi vald	11	4	36,4%
Elva linn	17	9	52,9%
Haaslava vald	9	2	22,2%
Kallaste linn	11	2	18,2%

Kambja vald	15	3	20%
Konguta vald	9	4	44,4%
Laeva vald	9	1	11,1%
Luunja vald	13	5	38,5%
Meeksi vald	9	3	33,3%
Mäksa vald	9	4	44,4%
Nõo vald	13	3	23,1%
Peipsiääre vald	9	2	22,2%
Piirissaare vald	7	2	28,6%
Puhja vald	13	2	15,4%
Rannu vald	11	1	9,1%
Rõngu vald	15	6	40%
Tartu vald	21	8	38,1%
Tähtvere vald	13	3	23,1%
Vara vald	15	4	26,7%
Võnnu vald	11	0	0%
Ülenurme vald	15	7	46,7%
Tartu linn	49	18	36,7%

Olukorra paremaks hindamiseks ning visuaalse pildi loomiseks olen koostanud tulpdiagrammi, kuhu on kantud eelneva tabeli viimase tulba väärtused ehk protsendid volikogude koosseisudest, mille moodustavad kolmel korral järjest valituks osutunud kandidaadid.

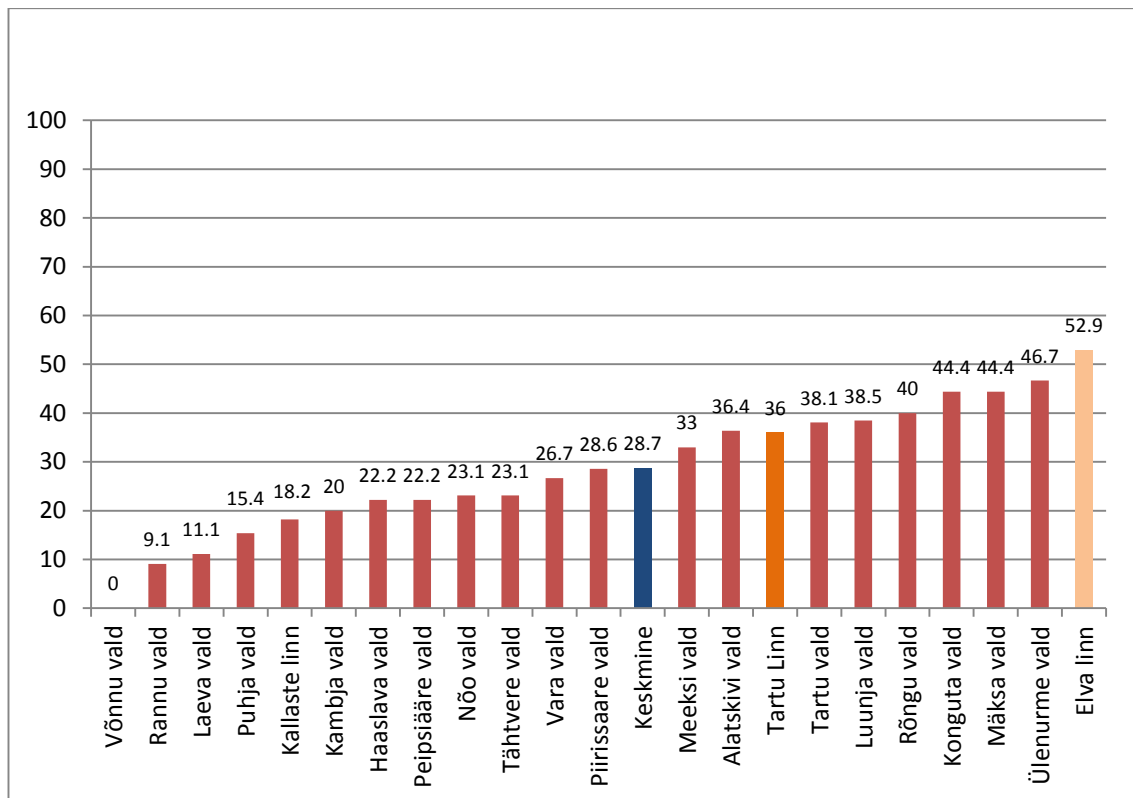

Diagramm 1. Kandidaatide % volikogukoosseisust, kes on valituks osutunud läbi kolme viimase valimise.

Nagu diagrammist välja võib lugeda, on korduvkandidaatide osakaal volikogukoosseisust paiguti väga erinev. Näiteks ei leidu Võnnu vallas ühtegi kandidaati, kes oleks osutunud valituks kõigil viimasel kolmel valimisel, kuid Elva linnas üle poolte volikoguliikmetest on seda saavutanud.

Kõigi Tartumaa valdade keskmiseks tuli 28.7%, mis tähendab, et rohkem kui veerand, ligemale iga kolmas, volikoguliige on suutnud oma positsiooni läbi kolme valimistsükli hoida.

Kuna äärmused on päris suured, olen ma arvutanud keskmise tulemuse välja ka eemaldades loendist kaks kõige madalamat ning kaks kõige kõrgemat tulemust. Sellisel juhul tuli keskmiseks vastuseks 29%. Nagu näha, siis äärmused tulemust oluliselt ei mõjuta, seega julgen väita, et 28,7% on selline näitaja, mille põhjal saab korduvkandidaatide rolli kohalikes omavalitsustes läbi kolme valimistsükli kasutada.

Kui nüüd võrrelda eraldi suuremaid keskuseid, Tartu ja Elva linnu, väiksemate üksustega, tuleb arvutada keskmine näitaja, jättes need kaks tulemust tehtest välja. Tulemuseks on 27,1%. See on suhteliselt sarnane kogu keskmisele, aga kui võrrelda

nüüd eraldi Tartu (36,7%) ja Elva (52,9%) linnadega, võiks laias laastus teha järelduse, et suuremates omavalitsusüksustes on korduvkandidaatide järjepidevus suurem kui väiksemates valdades või linnades. (Kuigi Kallaste on ka ametlikult linn, arvestan ma tema väiksust silmas pidades ühte rühma valdadega).

Korduvkandidaatide tähtis osakaal suuremate omavalitsuste volikogudes on väga huvitav, kuna võiks eeldada, et seal kandideerides on konkurents tihedam ning taasvalituks osutumine raskem, kui väiksemas vallas. Tuleb välja, et päris nii see ei ole.

Kuna järgnevalt toon välja korduvkandidaatide järjepidevuse 2005. ja 2009. aasta valimiste ning 2009. ja 2013. aasta valimiste tulemuste võrdlemisel, siis saab hinnata kas ka seal peab paika viimati välja toodud järeldus, või oli tegu lihtsalt juhusliku tulemusega.

1.2 2005 – 2009 ja 2009 – 2013 aasta valimiste võrdlus

Kui eelnevas peatükis tuli välja, et üle veerandi volikogulastest on Tartumaal valituks osutunud kõigil viimasel kolmel valimisel, siis oluline roll korduvkandidaatide osakaalu hindamiseks on ka kahed järjestikused valimised. Antud peatükis leiangi, kui suur osa kandidaatidest on osutunud taasvalituks 2005. ja 2009. aasta ning 2009. ja 2013. aasta valimistulemusi võrreldes. Taaskord saab seda kõige täpsemini kirjeldada läbi protsendi, kuna volikogude koosseisude suurused on omavalitsuste kaupa väga erinevad. Tulemuste kergemaks võrdlemiseks olen koostanud tabeli, kus esimeses tulbas toon välja omavalitsusüksuse nime, teises tulbas kandidaatide protsendi volikogus, kes osutusid valituks nii 2005. kui ka 2009. aastal ja kolmandas tulbas kandidaatide protsent volikogus, kes osutusid valituks nii 2009. kui ka 2013. aastal.

Tulemused kujunesid välja järgnevalt:

Tabel 2. Korduvkandidaatide osakaal volikogukoosseisust läbi kahe valimise.

Omavalitsus	2005/2009	2009/2013
Alatskivi vald	54,5%	54,5%
Elva linn	70,6%	64,7%
Haaslava vald	66,7%	55,6%
Kallaste linn	36,4%	36,4%
Kambja vald	66,7%	33,3%
Konguta vald	66,7%	44,4%
Laeva vald	44,4%	33,3%
Luunja vald	76,9%	61,5%
Meeksi vald	55,6%	44,4%
Mäksa vald	66,7%	44,4%
Nõo vald	30,8%	76,9%
Peipsiääre vald	33,3%	44,4%
Piirissaare vald	71,4%	42,9%
Puhja vald	46,2%	38,5%
Rannu vald	63,6%	27,3%
Rõngu vald	60%	53,3%
Tartu vald	66,7%	52,4%
Tähtvere vald	53,8%	46,2%
Vara vald	46,7%	53,3%
Võnnu vald	27,3%	18,2%
Ülenurme vald	60%	80%
Tartu linn	57,1%	53,1%
KESKMINE:	55,6%	48,1%

Nagu tabelist näha võib, oli kogu korduvkandidaatide protsent, kes ka valituks osutusid, volikogukoosseisudest 2005. ja 2009. aasta valimiste võrdlusel 55,6% ning 2009. ja 2013. aasta valimiste võrdlusel 48,1%. Kuigi esineb väike erinevus kahe tulba vahel, on see erinevus kõigest 7,5% ning üldiselt võiks järeldada, et tulemus on siiski kahte erinevat perioodi võrreldes suhteliselt sarnane. Kui nüüd nende kahe tulemuse

omavaheline keskmine arvutada saame vastuseks 51,9% ning selle põhjal saame väita, et vähemalt pooled volikoguliikmetest säilitavad oma mandaadi järgmistel valimistel.

Tulemuste paremaks võrdlemiseks olen koostanud ka tulpdiagrammi, kus need on reastatud 2005. ja 2009. aasta valimiste alusel (sinine tulp), alustades väiksemast ning kõrvale on välja toodud 2009. ja 2013. aasta valimiste alusel (punane tulp) tekkinud näitaja, mille abil saame hinnata kui sarnased on olnud antud perioodid üksteisele või kus on tekkinud mõningad muutused:

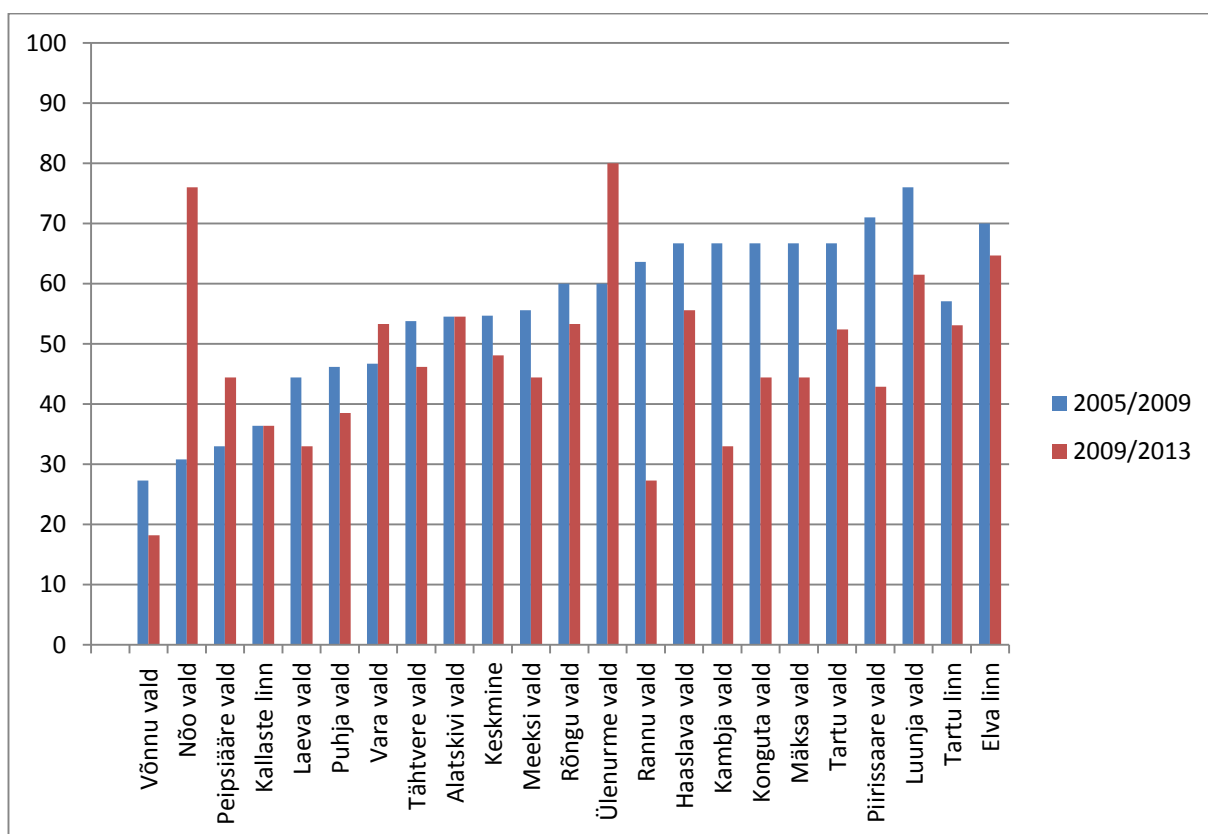

Diagramm 2. Korduvkandidaatide osakaal volikogudes kahe valimise võrdluses.

Diagrammilt on näha, et korduvkandidaatide osakaal volikogudes 2005. ja 2009. aasta valimiste võrdluses on olnud enamustes omavalitsustes pisut suurem, kui 2009. ja 2013. aasta valimiste võrdluses. Välja arvatud Nõo, Peipsiääre, Vara ja Ülenurme vallas osutusid 2013. aasta valimistel taasvalituks rohkem kandidaate kui 2009. aasta valimistel.

Kuna 2005, 2009 ja 2013. aasta valimiste võrdluses sai välja toodud ka suuremate keskuste ning väiksemate valdade võrdlus, olen seda teinud ka siin.

Tabel 3. Korduvkandidaatide osakaal suuremates linnades võrreldes väiksemate valdadega.

	2005/2009	2009/2013
Tartu linn	57,1%	53,1%
Elva linn	70,6%	64,7%
Ülejäänud	54,7%	47,1%

Nagu näha joonistub ka siin välja muster, kus suuremate omavalitsuste, Tartu ja Elva linnade, volikogudes moodustavad korduvkandidaadid suurema osakaalu volikogukoosseisust, kui väiksemate valdade puhul.

„Mida suurem on linn või vald, seda tõenäolisemalt on bürgermeister parteifunktsionäär (ja vastupidi). Põhjuses peaks olema parteiaparaadi-poolse organisatoorse ja finantsilise toetuse vajaduses, mis kasvab koos omavalitsusüksuse suurusega.“ (Schöber, 1991: 207)

Kuigi „bürgermeisteri“ all on mõeldud vallavanemat või linnapead, seletab see siiski mõningal määral korduvkandidaatide rolli suurtes omavalitsusüksustes, kuna need on parteidele olulisema tähtsusega ning oma võimu elluviimiseks on vaja kasutada end varasemalt tõestanud kandidaate ja volikoguliikmeid. Siiski ei pruugi see päris tõele vastata, kuid aitab siiski tekkinud nähtust seletada.

1.3 Näiteid mujalt

Võrdlusmomendi loomiseks korduvkandidaatide osakaalust kohalikes omavalitsustes võrreldes mõne teise võimuinstitutsiooniga, toon välja mõned näited nii Eestist kui ka välismaalt.

Siinkohal on arvestatud kahe järjestiku valimiste tulemusena taasvalituks osutunud kandidaatide protsendiga (ligikaudu 50% kohalikes omavalitsustes) teatud võimuorganis. Kuna täpset statistikat korduvkandidaatide kohta, kes ka võimule pääsevad, sageli ei tehta, ei olnud võimalik leida päris samale ajavahemikule vastavaid näitajaid, kui uuringus käsitletud. Siiski leian, et ka need andmed lubavad luua võrdlusmomendi.

1) Eesti Parlamendivalimised: (*Pettai*, 2008: 145)

1995-1999 – 22,2%

1999-2003 – 41,8%

2003-2007 – 37,9%

2) Euroopa Parlamendi valimised 2009. aastal:

„49,73% saadikutest kuulus Euroopa Parlamendi koosseisu juba eelmise ametiaja jooksul, 50,27% on uued saadikud. Kõige suurem protsent taasvalitud saadikuid on Maltal - 80%. Kõige rohkem uusi saadikuid Leedul - 75%. Eesti saadikutest on 4 uued ning 2 on taasvalitud saadikud“ (*Euroopa Parlamendi ametlik veebisait*, 2009)

3) USA Esindajatekoja valimised: (*Centre for Responsive Politics*)

2010-**85%**

2012-**90%**

2014-**95%**

Võrdluseks toodud näidete põhjal võib märkida, et nii Riigikogus kui ka Euroopa Parlamendis on korduvkandidaatide osakaal suhteliselt sarnane antud uurimuses käsitletud kohalike omavalitsustega, samas kui Ameerika Ühendriikide näide ületab protsentide järgi kõiki teisi. Nende Esindajatekoja valimised on mõnevõrra teist laadi, kui ülejäänud, ning sealt võib tuleneda ka korduvkandidaatide osakaalu erinevus. Neid pole aga töö kontekstis mõtet välja tuua, kuna see kalduks antud uurimuse teemast kõrvale.

Kokkuvõte

Uurimuse esimesest osast võib julgelt järeldada, et kandidaadid, kes osutuvad volikokku valituks kolmel järjestikusel korral moodustavad ligikaudu kolmandiku kõigist volikoguliikmetest. Kahel järjestikusel valimisel suudavad aga lausa pooled ja veidi enam kandidaatidest oma koha volikogus säilitada, mis annab meile tunnistust, et korduvkandideerimine mängib olulist rolli valituks osutumisel.

Teine huvitav tendents selgus Tartumaa suuremate omavalitsuste (Tartu ja Elva linnade) võrdlemisel väiksemate omavalitsusüksustega. Paistab, et mida suurem ja poliitiliselt tähtsama omavalitsusega tegu, seda suurem on korduvkandidaatide osakaal volikogus.

Järgnevalt on töö käigus vaatluse alla võetud kandidaatide liikumine erakondade ja valimisliitude vahel, välja selgitamaks nende lojaalsust ja stabiilsust poliitilisi vaateid silmas pidades.

2. Kandidaatide liikumine erakondade ja valimisliitude vahel

Eelmises peatükis sai välja toodud korduvkandidaatide osakaal kohalikes omavalitsustes. Saadud tulemuste alusel, mis minu arvates on päris kõrged, on oluline kirjeldada ka protsessi, kuidas korduvkandidaadid on oma edu saavutanud. Siinkohal tootsin taaskord välja Vello Pettai poolt läbi viidud uuringu korduvkandidaatide rollist parlamendis. Ta on kandidaatide järjepidevuse uurimuseks välja töötanud poliitilise sidususe mudeli:

„Poliitiline sidusus mõõdab poliitilise klassi liikmete seotuse määra aja jooksul sama parteipoliitilise meeskonnaga. Kas liikmed panustavad järjepidevalt ühte poliitilisse voogu, või nad vahetavad parteisid, lähevad kaasa eraldunud parteiosadega, moodustavad uusi parteisid, muutuvad iseseisvateks kandidaatideks, vms? Mida enam poliitilise klassi liikmed püsivad selles mõttes sidusana, seda enam konsolideerunud on poliitiline klass“ (Pettai, 2008:143)

Toonitan veelkord, et kuigi antud uurimus on tehtud kohalike omavalitsuste korduvkandidaatide järjepidevuse kohta saame me kasutada ka sarnaseid uuringuid, mis on koostatud teiste võimuorganite alusel.

Poliitilise sidususe hindamiseks on Pettai (2008:143) välja toonud 4 punkti:

1. Parteivalik korduvkandidaatide hulgas
2. Lojalsete korduvkandidaatide määr üksikpartei valimisnimekirjas
3. Parteiliik, millega liituvad uued kandidaadid
4. Partei valimisnimekirjas olevate kandidaatide staažikuse tase

Antud uurimuses on lähtutud eelkõige esimesele punktile ning vaadeldud ongi seda, kus nimekirjas korduvkandidaadid kandideerivad. Kuna kohalike omavalitsuste valimistel osaleb väga suur hulk kandidaatidest valimisliitude nimekirjas, siis on kõiki kandidaatide liikumisi või mitte-liikumisi vaadeldud nii erakondade kui valimisliitude lõikes. (Kuigi eelmise kümnendi alguses valitses kohati seisukoht, et valimisliidud tuleb keelustada, kuna nad rikuvad poliitilist maastikku ning võivad olla ebausaldusväärsed on nad kohalike omavalitsuste valimistel lubatud). Kohalikku volikogusse võiks kandideerida igaüks, kes tunneb end olevat võimelise aitama kaasa oma lähiümbruse eluolu praktilisel korraldamisel. (Taru; Toomla, 2002:19)

Viimane mõte kirjeldabki suuresti kohalikku omavalitsust- kuna tegu on tavainimesele kõige lähemal asuva võimuüksusega, siis võivad selle eesotsas kaasa lüüa ka inimesed, kes seisavad eelkõige kohaliku heaolu eest, mitte ei esinda niivõrd teatavat poliitilist ideoloogiat, mis on omane erakondadele. Samas võib siinkohal välja kooruda loogika, kus kandidaadid, kes osalevad valimistel erakondade nimekirjades on lojaalsemad oma erakonnale, kui inimesed, kes kandideerivad valimisliitude nimekirjades, kuna neil on olulisem pääseda võimule, kui esindada oma poliitilist maailmavaadet.. Kas see ka tõele vastab, selgub järgnevalt uurimuse käigus.

(Kandidaatide liikumist vaadeldes ei ole antud töös kandidaatide liikumise alla arvestatud üleminekuid Res Publica ja Isamaliidu parteidest erakond Isamaa ja Respublica Liidu (IRL) nimekirja, kuna kahe erakonna ühinemine ei tähenda kandidaadi jaoks erakonna vahetust).

2.1 Kandidaatide liikumine 2005. ja 2009. ning 2013. aasta valimiste tulemusel

Kokku on korduvkandidaate, kes osutusid KOV volikokku valituks nii 2005, 2009 kui ka 2013. aastal Tartumaa omavalitsustes (v.a Tartu Linn), 75. Samas ei ole nende kandideerimine toimunud alati sama erakonna või valimisliidu nimekirjas. „Poliitilist sidusust vaadates puudutab kõige huvipakkuvam indikaator korduvkandidaatide lojaalsust oma parteile taaskandideerimise ajal. Nende andmete täpne mõõtmine on aga väga komplitseeritud, arvestades asjaolu, et parteid ise muunduvad, nihkuvad valimistevahelisel ajal.“ (Pettai, 2008:146) Hüpoteetiliselt mõeldes võiks ju enim välja kujuneda muster, kus valituks osutunud jätkab ka samas erakonnas või valimisliidus ka järgmisel korral, mil üks kord on edu tulnud, ehk tuleb teist ja kolmandat korda veel.

Korduvkandidaatide liikumise näitamiseks veidi täpsemalt, lõin ma selle jaoks 8 erinevat gruppi, mis vastavad konkreetse kandidaadi käitumisele. Järjekord vastab aastatele 2005, 2009 ja 2013 ning alustan suurima kandidaatide arvuga grupist.

1. Erakond → Valimisliit → Valimisliit. Sellise mustri järgi toimusid 27 kandidaati, kusjuures ainult üks vahetas 2009. ja 2013. aasta vahel valimisliitu.
2. Valimisliit → Valimisliit → Valimisliit. 18 kandidaati, kellest kolm vahetasid erinevatel valimistel valimisliitu, kus kandideerida.

3. Erakond → Erakond → Erakond. 12 kandidaati, kellest 4 kandideerisid uurimise all olevatest valimistest erinevas erakonnanimikirjas.
4. Erakond → Valimisliit → Erakond. 10 kandidaati, kellest 7 kandideeris 2005. aasta valimistel erinevas erakonnas võrreldes 2013. aasta valimistega.
5. Erakond → Erakond → Valimisliit. Sellise mustri järgi toimisid 6 kandidaati, kusjuures keegi neist ei vahetanud 2005. ja 2009. aastal oma erakondlikku kuuluvust.
6. Valimisliit → Erakond → Valimisliit. 1 kandidaat.
7. Valimisliit → Erakond → Erakond. 1 kandidaat.
8. Valimisliit → Valimisliit → Erakond. 0 kandidaati.

Tulemuste paremaks hindamiseks on koostatud sektordiagramm, kus kandidaatide liikumine erakondade ja valimisliitude vahel on välja toodud protsendiliselt.

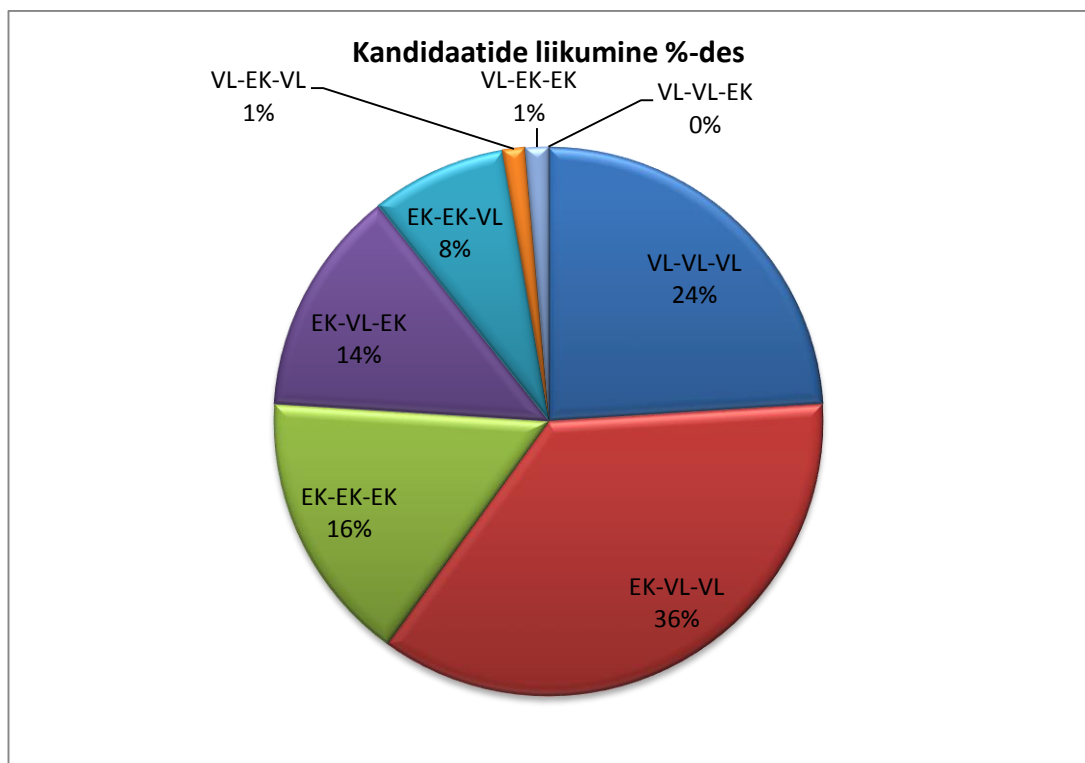

Diagramm 3. Korduvkandidaatide liikumine erakondade ja valimisliitude vahel läbi kolme valimise.

Antud diagrammi vaadates näeme, et veidi rohkem kui kolmandik kandidaatidest on järginud mustrit, kus aastal 2005 kandideeriti erakonna nimekirjas ning seejärel aastatel 2009 ja 2013 tehti seda valimisliidu nimekirjas.

Kõigil valimistel, alati kas erakonna või valimisliidu nimekirjas, oli kandideerijaid kokku 30 (moodustab 40% kõigist korduvkandidaatidest). Inimesi kes aastal 2005 kandideerisid erakonnanimikirjas, kuid hiljem oma kuuluvust muutsid, oli 43 (moodustab ligikaudu 57 % kõigist korduvkandidaatidest).

Siin joonistub välja aga muster, mis iseloomustab enamust erakonnast välja astunud või erakonda vahetanud kandidaate – Rahvaliidu lagunemine.

- Kandidaate, kes osalesid 2005. aasta valimistel Rahvaliidu nimekirjas ning seejärel järgmised valimised valimisliitude nimekirjas kandideerisid, oli kokku 26.
- 7 kandidaati osalesid 2005. aasta valimistel Rahvaliidu nimekirjas, 2009. aastal valimisliidu nimekirjas ning seejärel 2013. aastal juba „uue“ erakonna nimekirjas.
- 2 kandidaati vahetasid Rahvaliidu nimekirjas kandideerimise teise erakonnanimikirja vastu 2009. aastal ning seejärel 2013. aastal kandideeriti valimisliidus.
- 2 kandidaati osalesid Rahvaliidu nimekirjas 2005. ja 2009. aasta valimistel, kuid seejärel vahetati erakonda.

Kokku saame 37 juhtumit, 43-st vahetusest, mis moodustab suisa 86%. Seega on Rahvaliidu lagunemine mänginud olulist rolli viimasel kolmel kohalike omavalitususte valimistel just kandidaatide kandideerimise järjepidevust silmas pidades.

Vaadeldes kandidaatide järjepidevust valimistel sama erakonna või valimisliidu nimekirjas kandideerimisel, tuleb välja, et lisaks 30 kandidaadile, kes kogu aeg erakonna (12) või valimisliidu nimekirjas (18) kandideerisid, saame lisada ka 26 kandidaati kes 2005. aasta valimiste järel Rahvaliidu valimisliidu vastu vahetasid ning 2 kandidaati, kes pärast 2009. aasta valimisi Rahvaliidu teise erakonna vastu vahetasid. Kokku 28 kandidaati, kelle puhul oli tegu suuresti sunnitud liikumisega.

Kokku seega 58 kandidaati 75-st, mis moodustab 77% kõigist korduvkandidaatidest, kelle kandideerimise ning valituks osutumine on olnud viimase kolme KOV ajal stabiilne.

Analüüsides nüüd neid kandideerimismustreid saab välja tuua järgmised aspektid:

1) Enim korduvkandidaate, kes valituks ka osutuvad, kandideerivad alati valimisliidunimekirjas (24%) või erakonnanimikirjas (16%). Kokku teeb see 40% kõigist kandidaatidest.

2) Arvestades, et suur osa vahetustest on olnud „sunnitud“ vahetused, kuna erakond lõpetas tegutsemise ning enne lõppu oldi pikalt „kriisis“, siis võiks öelda, et 77% kandidaatidest on käitunud stabiilselt ja sama mustri alusel.

2.2 Tartu linn võrreldes teiste omavalitsustega

Vaadeldes korduvkandidaatide liikumist erakondade ja valimisliitude vahel, olen eraldi välja toonud Tartu linna kandidaadid (Tartu linnavalitsus on oma atraktiivsuse poolest poliitikute seas kindlasti suurema tähtsusega, kui väiksemad omavalitsused). Tavaliselt on väiksemates valdades enamuses valimisliidud, siis Tartu Linnas on esindatud kõik suuremad erakonnad ning harva moodustatakse ka valimisliite.

2005, 2009 ja 2013. aasta valimiste tulemusena alati valituks osutunud 18. kandidaadi seas on selle aja jooksul toimunud vaid üks liikumine. Kandidaat kes aastatel 2005 ja 2009 kandideeris erakonna nimekirjas tegi seda 2013. aasta valimistel valimisliidus. Kui see nüüd protsentidesse arvutada, saame tulemuseks 94,4%, mis on väga kõrge tulemus.

Võrreldes seda tulemust väiksemate omavalituste omaga, kus tuli välja, et 40% kandidaatidest on kandideerinud alati sama erakonna või valimisliidu nimekirjas, või kui lisada neile ka endised Rahvaliidu kandidaadid, kes on olude sunnil pidanud erakonda või valimisliitu vahetama, oli tulemus 77%. Selle tõttu saab ikkagi järeldada, et Tartu linnas on kandidaatide liikumine erakondade või valimisliitude vahel väga väike. Oluline roll taasvalituks osutada on oma kandidatuuri seadmine samas nimekirjas, kus kord juba edu on saavutatud.

2.3 Kandidaatide liikumine 2005. – 2009. ja 2009. – 2013. aasta valimiste võrdlusel

Kandidaatide liikumine on vaadeldud nii, et eraldi on välja toodud Tartu linna tulemused võrreldes kõikide ülejäänud omavalitustega.

2009. aasta valimiste tulemusena osutusid Tartumaal (v.a Tartu linn) taasvalituks 128 kandidaati, 2013. aasta valimiste tulemusena 125 kandidaati. Erakondade ja valimisliitude vahel liikumiste paremaks näitamiseks, olen loonud tabeli kuhu olen kandnud kandidaatide hulga ja arvutanud ka protsendid, mille alusel saab hinnata millised mustrid kirjeldavad kandidaatide liikumist kõige paremini ning on populaarseimad.

Tabel 4. Kandidaatide liikumine erakondade ja valimisliitude vahel.

„Liikumine“	2005/2009	2009/2013
Sama erakond	27 / 21%	19 / 15%
Sama valimisliit	30 / 24%	57 / 46%
Erakonnast valimisliitu	56 / 44%	17 / 14%
Valimisliidust erakonda	3 / 2%	12 / 9%
Erakonnast erakonda	7 / 5%	3 / 2 %
Valimisliidust valimisliitu	5 / 4%	17 / 14%
	128 / 100%	125/ 100%

Võrreldes kahte perioodi hakkab silma olukord, kus 2005. ja 2009. aasta valimiste tulemusena liikus enim kandidaate erakonnast valimisliitu (56 ehk 44% kõigist liikumistest). Nagu juba eelnevalt välja toodud on siingi kohal peamiseks põhjuseks kandidaatide välja astumine Rahvaliidu ridadest – 50 kandidaati (39% kõigist korduvkandidaatidest) kandideeris 2005. aasta valimistel Rahvaliidu nimekirjas, kuid 2009. aasta valimistel juba valimisliitudes. Selle tulemusena suurenes 2009-2013 aasta tulemuste võrdlusel ilmselt ka samas valimisliidus (46%) kandideerivate inimeste arv, kuna Rahvaliidust välja astudes moodustati „oma seltskonnaga“ uus nimekiri, millega ka 2013. aasta valimistel osaleti. 2005-2009. aasta valimiste võrdlusel kandideeris sama valimisliidu nimekirjas vaid 24% korduvkandidaatidest. Ära tasuks märkida ka asjaolu,

et kandidaatide liikumine erakonnast valimisliitu oli mõlemal juhul tunduvalt suurem kui vastupidi.

Kokkuvõte

Vaadeldes kandidaatide liikumist erakondade ja valimisliitude vahel võib tõdeda, et olukord on suhteliselt stabiilne, (eriti kui mitte arvestada Rahvaliidu lagunemisest tingitud vahetusi). Lisaks hakkab silma Tartu linn, kus kandidaatide liikumine erakondade või valimisliitude vahel on praktiliselt olematu. Kas sellised tulemused lubavad väita, et korduvkandidaat, olles saavutanud kord edu teatud nimekirjas kandideerimisel, tajub et võib oma edu korrata järgnevatel valimistel? Sellele ja juba eelnevalt töö käigus tekkinud küsimustele aitab vastust leida töö järgmine ja viimane osa, kus tulemused pärinevad ankeetküsitluse vastustest.

3. Küsitlus ja selle tulemused

3.1 Küsitluse eesmärk

Antud uurimuse raames sai koostatud ankeetküsitlus, mis saadeti välja tänastele volikoguliikmetele. Küsitluse eesmärgiks oli välja selgitada, kas ja kuidas erineb volikogulastel mandaadi tajumise tunnetus, olenevalt sellest, mitmendat korda nad volikogu töös kaasa teevad. Lisaks olen püüdnud leida vastuseid küsimustele: Miks kandideeritakse volikogu liikmeks? Mis on peamised põhjused, et kandidaadid vahetavad erakonda või valimisliitu? Kui paljudel on lähiajal plaanis oma kuuluvust muuta? Kuidas hindavad kandidaadid oma panust volikogus vastavalt sellele, mitmendat korda nad valituks osutunud on? Kui paljud tänastest volikogulastest plaanivad kandideerida ka järgmistel valimistel?

Antud peatükis analüüsin olulisemaid aspekte, mis küsitluse kokkuvõtet tehes ilmnesid. Lisaks on välja toodud teiste autorite ideid, mis antud küsitlusega sobivad. Küsitlus ise, selle vorm ja tulemused, on täies mahus välja toodud töö lisades.

3.2 Küsitluses osalenud volikoguliikmed

Küsitlus saadeti kokku 251 volikoguliikmele, kelle kontaktid olid kättesaadavad, Tartumaa omavalitsustest ning sellele vastas 101 inimest ehk veidi rohkem kui 40% kõigist osalenutest.

Kuna küsitluse analüüsi osas on oluline eristada kandidaadid vastavalt sellele, mitu korda nad viimase kolme valimise jooksul valituks osutunud on, tuli luua 4 erinevat gruppi:

- 1) 3 korda valituks osutunud – 31 volikoguliiget ehk 30,7% kõigist vastanutest.
- 2) 2 korda valituks osutunud – 27 volikoguliiget ehk 26,7% kõigist vastanutest.

3) Viimasel korral valituks osutunud – 31 liiget ehk 30,7% kõigist vastanutest.

4) Asendusliikmena volikokku pääsenud – 12 liiget ehk 11,9% kõigist vastanutest.

Vastavalt nendele gruppidele on kõik küsimused, mis küsitluses olid, ka läbi töötatud ning sellest tulenevalt tõin välja olulisemad punktid ning võrdlused, mis tulemuste vaatlemisel tekkisid.

3.3 Küsitluse analüüs

Küsitluse analüüsiks olen välja toonud küsimuse ja seejärel tulemused ning kommentaarid. Samuti teiste autorite arvamusi. Tulemused on arvestatud protsentides, kuna vastanute arv erinevates gruppides, ei olnud samasugune.

1) Kas te olete nõus väitega , et korduvkandidaadil on valituks osutada kergem, kui esmasel kandideerijal?

	Jah	Ei	Ei mängi rolli
3x valituks osutunud	35%	26%	39%
2x valituks osutunud	30%	26%	44%
Viimasel korral valituks osutunud	48%	7%	45%
Asendusliikmena volikokku pääsenud	75%	0%	25%

Kui vaadelda tulemusi tabelist, võiks välja tuua, et volikoguliikmed, kes on valituks osutunud alles esimest korda ning liikmed, kes on volikokku pääsenud asendusliikmetena, peavad palju olulisemaks seda, et korduvkandidaatidel on volikokku pääseda kergem, kui esmastel kandideerijatel.

Üks korduvkandideerimisega seotud muresid on see, et ametisolevad inimesed on rohkem tuntud ning see võib valija otsust mõjutada (*Weelden*, 2013:3). Probleem ongi

selles, et sageli võivad uued ja võimekamad kandidaadid valituks mitte osutada, kuna nad pole saanud ennast eelnevalt tõestada. Väga oluline roll kampaania ülesehitusel on kandidaadi tutvustamine rahvale ning siin on juba võimul olevatel isikutel oluline eelis uute tegijate ees (Treuren, 2014).

Samas võib varasem liikmestaatus osutada kandidaadile ka karuteene.

2) Kas te usute, et üks kord valituks osutumine tekitab kandidaadil tahtmist saada valituks ka edaspidi?

	Jah	Ei	Ei mõjuta kandidaadi soovi tulevikus kandideerida
3x valituks osutunud	39%	19%	42%
2x valituks osutunud	37%	19%	44%
Viimasel korral valituks osutunud	39%	16%	45%
Asenudsliikmena volikokku pääsenud	50%	25%	25%

Antud küsimuses on oluline välja tuua, et esimeses kolmes grupis valitseb arvamus, kus kord valituks või mitte valituks osutumine ei mängi rolli tulevikus kandideerimisel (neutraalne). Teisel kohal on arvamus, kus kord valituks osutumine mõjutab kandidaate tulevikus ka valimistel osalema. Viimasel kohal on arvamus, kus valituks osutumine ei anna kandidaadile põhjust uuesti kandideerida.

Viimases grupis on aga pooled vastanutest arvamusel, kus kord valituks osutumine tekitab kandidaadis soovi taasvalituks saada. Ei tekita ja neutraalne jäävad võrdselt 25% sellele alla.

3) Tooge järgnevast loetelust välja teile kõige olulisem põhjus, miks inimesed korduvalt kohalikku omavalitsusse pürgivad:

Korduvkandideerimine tähendab, et inimesel on tekkinud pidev soov oma positsiooni kaitsta. See on muutunud justkui ta rolliks ühiskonnas. Rolliteooria eeldab, et inimesed hõivavad teatud positsiooni sotsiaalsetes struktuurides, kusjuures iga positsioon on seotud rolliga (Payne, 1994:128). Mis on peamised põhjused, miks korduvkandidaadid omale sellise rolli on valinud?

Antud küsimuses oli valida kuue variandi vahel ja seitsmendaks võis kirjutada mõne muu põhjuse. Variandid olid: prestiiž; raha; võim; kohusetunne kohaliku elu edendamise ees; soov kohalikus elus kaasa lüüa; harjumus; „muu“.

Kõigist variantidest tulid selgelt esile:

- „Soov kohalikus elus aktiivselt kaasa lüüa“ – 51% kõigist vastanutest.
- „Kohusetunne kohaliku elu edendamise ees“ – 35% kõigist vastanutest.

Siinkohal ei teki olulist erinevust korduvkandidaatide ja teiste vahel. Seega võib väita, et peamised põhjused, miks inimesed volikogudesse kandideerivad on suhteliselt samad ning sellest on välja kujunenud kandidaadi jaoks teatud roll. Rolle võidakse meile omistada mingite asjaolude tõttu, näiteks naine, värviline, puudega inimene, või on omandatud meie endi poolt millegi kaudu mis me oleme teinud, näiteks kirjanikuks või parlamendisaadikuks olemine (Payne: 1994:128).

4) Kas te arvate, et korduvalt volikogus kaasa löönud inimestel on suurem „sõnaõigus“ kui esmastel tegijatel?

	Jah	Ei	Ei ole vahet
3x valituks osutunud	16%	32%	52%
2x valituks osutunud	15%	33%	52%
Viimasel korral valituks osutunud	16%	36%	48%
Asendusliikmena volikokku pääsenud	42%	33%	25%

Ka selles küsimuses on näha, et kolm esimest gruppi on vastanud väga sarnaselt, samas kui inimesed, kes on asendusliikmetena volikogusse pääsenud, tunnevad, et korduvkandidaatidel on suurem „sõnaõigus“ kui neil.

5) Kui oluliseks peate te korduvkandidaadi puhul seda, et ta kandideeriks erinevatel valimistel sama erakonna/valimisliidu nimekirjas, kus ta juba valituks osutus?

Antud küsimuse puhul sai vastata skaalal 1-5. 1 tähendas, et seda peeti vähe oluliseks ning 5, et see on väga oluline. Selleks, et tulemus liiga segane ei oleks, olen tulemust analüüsid moodustanud skaalale kolm väärtust: 1-2 punkti ehk vähetähtis, 3 ehk keskmiselt tähtis ning 4-5 punkti ehk tähtis.

	1-2 punkti	3 punkti	4-5 punkti
3x valituks osutunud	13%	13%	74%
2x valituks osutunud	26%	19%	55%
Viimasel korral valituks osutunud	16%	16%	68%
Asendusliikmena volikokku pääsenud	25%	25%	50%

Nagu tabelist näha võib, peetakse korduvkandidaatide puhul suhteliselt oluliseks ka nende truuks jäämist oma erakonnale või valimisliidule. Lisaks jääb ka silma, et kõige suurema protsendi antud küsimuses moodustavad kõigil viimasel kolmel valimisel volikokku pääsenud kandidaadid, kellest lausa 74% peab kuulumist samasse erakonda või valimisliitu väga oluliseks.

„Eeldusel, et kandidaadid osalevad valimistel järgides oma poliitilist platformi peaks nende sidusus olema suhteliselt kõrge. Samas võib nende käitumist mõjutada soov saada kindlasti uuesti valituks.“ (Weelden, 2013:3) Siit saab järeldada, et suur hulk kandidaatide liikumistest on tingitud sellest, et on tekkinud probleemid eelmises erakonnas või valimisliidus ning oht, et valimistel ei saavutata piisavalt häáli osutumaks tagasivalituks.

6) Miks toimuvad valimiste vahel kandidaatide liikumised ühest erakonnast/valimisliidust teise?

Antud küsimuses oli vastajatel võimalik valida viie minu poolt välja toodud variandi vahel ning kuuendaks oli jäetud lahter „muu“, kuhu võis soovi korral kirjutada põhjuse, mida küsimuse vastusevariantides polnud. Variandid ja tulemused olid järgmised:

Põhjused erakondliku või valimisliidulise kuuluvuse vahetamiseks	% vastanutest
Erimeelsused erakonnas/valimisliidus inimeste vahel	51%
Erimeelsused erakonnas/valimisliidus poliitiliste vaadete pärast	18%
Erakond või valimisliit lõpetab tegevuse	10,5%
„Mujal“ pakutakse suuremaid hüvesid	6%
Soov saavutada edu ka „teises seltskonnas“	4%
„Muu põhjus“	10,5%

Tooksin siinkohal välja veel kõige populaarsema vastusevariandi täpsema lahtikirjutuse. Kokku moodustas selle vastuse osakaal **51%** kõigist vastanutest. Kolmel korral volikokku pääsenutest valis selle variandi kasuks **48%**, kahel korral volikokku pääsenutest **44%**, viimasel korral volikokku pääsenud kandidaatidest **55%**. Asendusliikmetena volikokku saanud inimestest hääletas selle variandi poolt **67%** vastanutest.

7) Kas te arvate, et korduvkandidaat jõuab saata korda rohkem, kui esimest korda volikokku pääsev kandidaat?

Antud küsimuse abil püüdsin leida vastust küsimusele, kas sisseelamine volikogu töösse võtab oluliselt aega ning pärsib seeläbi uue liikme tegevust esimestel aastatel. Kas erineva kogemusega kandidaadid tajuvad vahet kauaaegsete volikoguliikmete ja „uustulnukate“ vahel?

	Jah	Ei	Ei mängi rolli
3x valituks osutunud	52%	35%	13%
2x valituks osutunud	44%	15%	41%
Viimasel korral valituks osutunud	32%	42%	26%
Asendusliikmena volikokku pääsenud	42%	25%	33%

Siinkohal jääb silma olukord, kus korduvkandidaadid esimeses kahes tabelireas on vastanud kõige rohkem „jaatavalt“ ehk nad leiavad, et korduvkandidaadina on neil suurem võimalus midagi korda saata. Samal ajal uute liikmetena volikokku pääsenud sellega ei nõustu ning vastavad pigem, et korduvkandidaat ei jõua rohkem korda saata kui nemad.

8) Hinnake oma panust, teie kohalikku omavalitsusse kuulumise ajal, võrreldes teiste kandidaatidega.

Ka selle küsimuse puhul oli võimalik vastata skaalal 1-5, kus 1 tähendas kõige väiksemat panust ning 5 kõige suuremat. Siingi olen kokkuvõtet tehes moodustanud viiest variandist hoopis 3. Ehk 1-2 punkti madal, 3 punkti keskmine ja 4-5 kõrge.

	1-2 punkti	3 punkti	4-5 punkti
3x valituks osutunud	6%	23%	71%
2x valituks osutunud	7%	33%	60%
Viimasel korral valituks osutunud	0%	42%	58%
Asendusliikmena volikokku pääsenud	17%	50%	33%

Siinkohal joonistuvad väga hästi välja mustrid, kus rohkemates volikogukoosseisudes kaasa löönud inimesed hindavad oma panust võrreldes teiste kandidaatidega suuremaks ning värskelt liitunud peavad oma panust jällegi väiksemaks.

9) Kas te soovite kandideerida ka järgmistel valimistel?

Sellele küsimusele võis vastata kolme variandi vahel valides:

„Jah“ – **21** vastanut

„Ei“ – **19** vastanut

„Ei oska öelda“ – **61** vastanut

Kuna ligi 2/3 vastanutest valis variandi kasuks, mille alusel me tegelikult väga järeldada midagi ei saa, siis ei ole siinkohal oluline täpsemalt välja tuua, kuidas tulemus erinevate kandidaatide gruppide vahel välja kujunes.

10) Kas teil on plaanis lähiajal vahetada oma erakondlikku/valimisliitu kuulumist?

	Jah	Ei	Ei oska hetkel öelda
3x valituks osutunud	3%	74%	23%
2x valituks osutunud	4%	85%	11%
Viimasel korral valituks osutunud	6%	94%	0%
Asendusliikmena volikokku pääsenud	0%	83%	17%

Nagu uurimuse käigus juba eelnevalt välja tuli, on korduvkandidaadid olnud suhteliselt lojaalsed oma erakondade või valimisliitude suhtes ning vaadates küsimusele vastanute osakaalu „ei“ tulbas sai see kinnitust.

4. Kokkuvõte

„Ükskõik millises poliitilises süsteemis algab poliitika poliitikutest. Samas kujutavad poliitikud demokraatlikus riigis endast ka laia ühiskondlikku “klassi”, kuna võim on oma olemuselt hajutatud ning seega läheb tarvis tervet kogumit inimesi, et seda süsteemi toimimas hoida.“ (Pettai, 2008:142)

Inimesed, kes poliitikas kaasa löövad on sageli väga erineva tausta ning kogemustega. On alles algajaid, kuid leidub ka inimesi, kes suurema osa oma teadlikust elust poliitilisel maastikul kaasa on löönud. Käesolevas töös olidki vaatluse alla võetud korduvkandidaadid Tartumaa kohalikest omavalitsustest, kes ka mitmetel järjestikustel valimistel valituks osutasid. Tooksin veelkord välja olulisemad punktid, mis uurimustöö käigus selgusid.

Esiteks võib tänu läbi viidud statistilisele analüüsile öelda, et rohkem kui pooled ühes volikogukoosseisus kaasa tegevad inimesed osutuvad tagasivalituks ka järgmistel valimistel. Enam kui veerand- võib öelda lausa, et ligikaudu kolmandik neist suudab oma volikogulase staatuse säilitada läbi kolme valimistsükli. Seega võime väita, et suur osa volikoguliikmetest on oma tööga juba varasemalt tuttavad ning ei vaja enam õppimiseks aega. Samuti näitab korduvkandidaatide suur hulk seda, et inimesed on valmis panustama pikaajaseks oma kodukandi arengule.

Teine oluline näitaja, mis uurimuse käigus välja tuli, hindas kandidaatide järjepidevust sama erakonna või valimisliidu nimekirjas kandideerimisel läbi erinevate valimiste. Selgus, et üldiselt vahetatakse oma kuuluvust suhteliselt harva. Kui väiksemates omavalitsustes toimus liikumist pisut rohkem, siis näiteks Tartu linnas oli see peaaegu olematu. Põhjus on eelkõige selles, et suuremates piirkondades tegutsevad laiemal määral erakonnad, mis on oma liikmete poolest stabiilsemad, väiksemates piirkondades aga osaleb valimistel palju valimisliite, mis tihtilugu lõpetavad tegevuse ning millede liikmeskond on rohkem muutuv. Siiski võib kandidaate pidada laias laastus lojaalseks oma erakonnale või valimisliidule, eriti kui jätta välja mõningad sunnitud vahetused, mis eelnevalt töö käigus ka lahti seletatud said.

Kolmas oluline osa uurimuses moodustus läbiviidud ankeetküsitluse tulemuste vaatllemisel ning hinnates vastuseid, võttes arvesse vastanute erinevat kogemust

volikogutöös, ilmnes ka teatud erinevusi, mille alusel hinnata korduvkandidaatide rolli volikogus. Nagu võis eeldada, tajuvad nii korduvalt volikogus töötanud kandidaadid kui ka volikoguga alles liitunud inimesed, et korduvkandidaatidel on veidi suurem sõnaõigus ning ka nende panus volikogus on pisut suurem, kui väiksema kogemusega kandidaatidel. Antud olukorda ilmestavad selgelt ankeetküsitluse punktid 1,2 ja 4 (eriti arvestades asendusliikmena volikokku pääsenud inimeste arvamust, kes sarnanevad antud uurimuse raames ilmselt kõige rohkem ka tava-valijale).

Küsimusele, miks moodustavad tänastest volikogukoosseisudest nii suure osa korduvkandidaadid on aga väga raske vastata. Ühelt poolt vaadates on tegu aktiivsete inimestega, kes ise näitavad üles pika-aegset soovi kohalikku elu edendada. Lisaks on neil teatav eelis uute tulijate ees, kuna nad on juba laialdaselt tuntud ning neid usaldatakse. Kui korduvkandidaate ei usaldataks, siis ei oleks ka nende osakaal nii suur. Kuna kohalikud omavalitsused on Eestis kõige rahvalähedasem võim, on ka valija nende tegemistele kõige lähedamal ning volikogusse ei ole võimalik pääseda ilma valija toetuseta. Seega kujuneb välja lihtne reegel: „Kui nad inimestega ei arvesta, siis antakse neile järgmistel valimistel vastav hinnang. See on nn nõõbidemokraatia, eriti väiksemas omavalitsuses: kui sa lolluse teed, siis keegi sind enam ei vali ja ongi sulle hinnang antud.“ (Aab, 2007)

5. Kasutatud kirjandus:

- Aab, Jaak. „Ühinemine on kohapealse arengu seisukohalt strateegiline otsus“ Riigikogu Toimetised. Ühiskondlik-poliitiline ajakiri. 2007.
<http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=12562>
- Brennan, Jason. „Ethics of Voting“ Princeton University Press. Aprill, 2012.
<http://site.ebrary.com.ezproxy.utlib.ee/lib/tartu/detail.action?docID=10533602>
- Center for Responsive Politics. „Reelection Rates Over the Years“.
<https://www.opensecrets.org/bigpicture/reelect.php>
- Eesti Vabariigi Põhiseadus, Paragrahv 156, Kommenteeritud väljaanne, 2012.
<http://www.pohiseadus.ee/pg-156>
- Euroopa Parlamendi ametlik veebisait, „Taasvalitud ja uued saadikud“, 2009.
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20090629BRI57511&secondRef=ITEM-004-ET&format=XML&language=ET>
- Garecht, Joe. „Your Guide to Winning Elections“, Local Victory, 2011
<http://www.localvictory.com/strategy/the-constant-campaign.html>
- Hamilton, Lee. „Why Incumbents Keep Getting Reelected“, The Centre on Congress at Indiana University. July, 2014.
<http://congress.indiana.edu/why-incumbents-keep-getting-reelected>
- Kümmel, Toomas. „Omavalitsused- Valitute Lüpsilehmad või Kohaliku Elu Arendajad?“ Sirp, Eesti Kultuurileht. August, 2013. Valle-Sten Maiste intervjuu.
<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/omavalitsused-valitute-luepsilehmad-voi-kohaliku-elu-arendajad/>
- Payne, Malcolm Stuart. „Tänapäeva sotsiaaltöö teooria: Kriitiline sissejuhatus.“ 1995. Tallinn. Tõlge: „Modern Social Work Theory: a critical introduction“. Tõlkinud Harri Küünarpuu.

- Pettai, Vello Andres. „*Institutsioonide Mõjud Poliitilisele Arengule Taasiseseisvunud Balti Riikides*“. Eesti Vabariigi Teaduspreemiad, Eesti Teaduste Akadeemia, Tallinn, 2008. http://www.akadeemia.ee/repository/file/TEADUDSPREEMIAD/TP_2008.pdf
- Schöber, Peter. „*Kohalik omavalitsus: Tänapäevase kohaliku omavalitsuse idee*“, 2003. Tallinn. Tõlge: „*Kommunale Selbstverwaltung: die Idee der modernen Gemeinde*.“ Tõlkinud Kristiina Tõnnisson.
- Taru, Marti; Toomla, Rein. „*Eesti elanikkonna valimiskäitumise motiivid ja mehhanismid: Avaliku arvamuse küsitluse sekundaaranalüüs*“. 2002. http://www.riigikogu.ee/v/failide_arhiiv/1209_aruanne.pdf
- Treuren, Phil Van. „*Incumbent Candidates: Political Campaigns for Re-Election*“. Political Campaigning Tips, Guide to Election Strategy for Local Candidates. 2014. <http://www.politicalcampaigningtips.com/incumbent-candidates-political-campaigns-for-re-election/>
- Weelden, Richard Van. „*Candidates, Credibility, and Re-election Incentives*“, Review of Economic Studies, 2013, No. 01, 1-32. <http://www.restud.com/wp-content/uploads/2013/03/manuscript15384.pdf>

6. Lisad:

Lisa 1 - Korduvkandidaatide osalemine valimistel.

Omaavalitsus	2005	2009	2013
Alatskivi vald			
Andu Tõrva	Rahvaliit	VL Hooliv Koduvald	VL Isamaaline Alatskivi
Kalmar Raudsepp	Rahvaliit	VL Hooliv Koduvald	VL Isamaaline Alatskivi
Marika Rusin	Rahvaliit	VL Hooliv Koduvald	VL Isamaaline Alatskivi
Jaako Lindmäe	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Tarmo Eres	Reformierakond	Reformierakond	-
Küllli Must	-	Alatskivi Parteitute Valimisliit	Alatskivi Parteitute Valimisliit
Viktoria Ivanova	-	VL Hooliv Koduvald	VL Isamaaline Alatskivi
Elva linn			
Leelo Suidt	Keskerakond	Keskerakond	Reformierakond
August Vester	Keskerakond	Keskerakond	VL Kodulinna eest
Aare Anderson	Isamaliit	IRL	VL Elva
Alo Rebane	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Tõnu Aigro	Reformierakond	IRL	VL Elva
Rein Abel	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Toomas Järveoja	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Heiki Hansen	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Ilmar Särg	Rahvaliit	Reformierakond	Reformierakond
Andres Muru	Reformierakond	Reformierakond	-
Ain Pedak	Reformierakond	IRL	-
Fred Koppel	-	IRL	VL Elva
Rein Kuresoo	-	Erakond Rohelised	VL Elva
Haaslava vald			
Taivo Kirm	VL Mõte ja Tegu	VL Koduvald Haaslava	VL Koduvald Haaslava
Lauri Roosior	VL VL Mõte ja Tegu	VL Koduvald Haaslava	VL Koduvald Haaslava
Anne Laur	VL Mõte ja Tegu	VL Mõte ja Tegu	-
Peeter Suislepp	VI Mõte ja Tegu	VI Mõte ja Tegu	-
Jüri Raudseping	Rahvaliit	VI Koduvald Haaslava	-
Priit Lomp	-	VL Koduvald Haaslava	VL Koduvald Haaslava
Marju Jansen	-	VL Koduvald Haaslava	VL Koduvald Haaslava
Anne Lössenko	-	VL Koduvald Haaslava	VL Koduvald Haaslava
Kallaste linn			
Jaak Üprus	Res Publica	Eesti Keskerakond	VL Vaba Kallaste Kodanik
Viktor Nukka	Eesti Keskerakond	VL Kallaste-Meie Kodu	VL Kallaste-Meie Kodu
Vladimir Kromonov	Res Publica	Keskerakond	-
Nikolai Ljapistov	Keskerakond	Keskerakond	-
Fjodor Plešankov	-	VL Kallaste-Meie Kodu	VI Kallaste-Meie Kodu
Aleksandr Sirokov	-	VL Kallaste-Meie Kodu	VL Õiglus
Kambja vald			
Ivar Tedrema	Rahvaliit	VL Koduvald	VL Koduvald
Irma Drekhhan	Rahvaliit	VL Koduvald	VL Koduvald
Avo Alliksaar	Rahvaliit	VL Koduvald	VL Koduvald
Gunnar Ots	Rahvaliit	VL Koduvald	-
Heiki Kortspärn	Rahvaliit	VL Koduvald	-
Jüri Toomiste	Rahvaliit	VL Koduvald	-
Jane Jakobson	Isamaaliit	VL Vastne Kambja	-
Mait Rebane	Isamaaliit	VL Vastne Kambja	-
Katrin Luik	-	VL Koduvald	VL Koduvald

Enno Soodla	-	VL Koduvald	VL Koduvald
Konguta vald			
Märt Meesak	VL Kodukoht Konguta	VL Kodukoht Konguta	VL Kodukoht Konguta
Agu Kasetalu	Rahvaliit	VL Hooliv Konguta	SDE
Elo Kasetalu	Rahvaliit	VL Hooliv Konguta	SDE
Priit Värv	Rahvaliit	VL Ettevõtlik Konguta	VL Ettevõtlik Konguta
Jüri Lamp	Rahvaliit	VL Hooliv Konguta	-
Laeva vald			
Arvo Pennonen	Rahvaliit	Reformierakond	Reformierakond
Väino Kivirüüt	Rahvaliit	VL Tegus ja Hooliv Laeva	-
Endel Sõster	Rahvaliit	VL Tegus ja Hooliv Laeva	-
Karmen Kukk	-	VL Tegus ja Hooliv Laeva	VL Koduvald Laeva
Elviire Villa	-	Keskerakond	VL Koduvald Laeva
Luunja vald			
Aare Songe	VL Koduvald Luunja	VL Uus Luunja	VL Uus Luunja
Väino Kägu	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja	VL Uus Luunja
Aavo Arrak	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja
Heino Saar	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja
Urmas Pärnalaas	VL Elav Luunja	VL Meie Inimesed	VL Meie Inimesed
Juhani Uri	VL Koduvald Luunja	Reformierakond	-
Taimi Tensing	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja	-
Ülle Taaber	VL Koduvald Luunja	VL Koduvald Luunja	-
Viktor Muuli	VL Elav Luunja	VL Meie Inimesed	-
Kalev Kullamaa	-	VL Koduvald Luunja	VL Uus Luunja
Sven Sois	-	VL Uus Luunja	VL Uus Luunja
Radz Zauk	-	VL Uus Luunja	VL Uus Luunja
Meeksi vald			
Margus Naursing	Keskerakond	Keskerakond	Keskerakond
Raivo Põhjala	Keskerakond	Keskerakond	Keskerakond
Tea Tenson	Rahvaliit	Rahvaliit	SDE
Boriss Rõžov	Rahvaliit	Rahvaliit	-
Ene Runtel	Rahvaliit	Rahvaliit	-
Ege Hellend	-	Keskerakond	Keskerakond
Mäksa vald			
Toivo Mardisalu	VL Meie Mäksa	VL Meie Mäksa	VL Meie ja Mäksa
Vaike Lillemäe	VL Meie Mäksa	VL Meie Mäksa	VL Meie ja Mäksa
Aarne Väljaots	VL Meie Mäksa	VL Meie Mäksa	VL Meie ja Mäksa
Sirje Jõgiaas	Keskerakond	Keskerakond	Keskerakond
Erika Rataspepp	VL Meie Mäksa	VL Meie Mäksa	-
Reinu Saluoks	VL Meie Mäksa	VL Meie Mäksa	-
Nõo vald			
Lembit Toru	Rahvaliit	VL Hea Valik	VL Hea Valik
Jaanus Järveoja	Rahvaliit	VL Hea Valik	VL Hea Valik
Jaan Poom	Isamaaliit	VL Hea Valik	VL Hea Valik
Tõnu Kruuse	Isamaaliit	VL Terve Vald	-
Rein Sangelrebo	-	VL Hea Valik	VL Hea Valik
Krista Kvanström	-	VL Hea Valik	VL Hea Valik
Jüri Aliste	-	Reformierakond	VL Hea Valik
Laurits Leedjärv	-	VL Siin Me Oleme	VL Hea Valik
Gea Järvela	-	VL Siin Me Oleme	VL Nõo.EU
Priit Randala	-	VL Siin Me Oleme	VL Nõo.EU
Veli Lahtmetts	-	VL Siin Me Oleme	VL Nõo. EU
Peipsiääre vald			
Niina Baranina	Rahvaliit	VL Peipsiäärlased	VL Meie Peipsimaa
Viktor Filippov	Rahvaliit	VL Peipsiäärlased	VL Meie Peipsimaa

Maria Dudkina	Rahvaliid	VL Peipsiäärlased	-
Konstatin Avvo	-	Keskerakond	VL Meie ja Teie Vabaduste eest
Aivo Mägi	-	Keskerakond	VL Meie Peipsimaa
Piirissaare vald			
Kalju Sakk	VL Piirisaarlased	Keskerakond	Keskerakond
Filimon Kuznetsov	VL Kodupaik	VL Kodupaik	VL Kodupaik
Maria Korotkova	VL Kodupaik	VL Kodupaik	-
Anna Kondratjeva	VL Kodupaik	VL Kodupaik	-
Andrei Jeršov	VL Kodupaik	VL Kodupaik	-
Fjodor Korotkov	-	Keskerakond	Keskerakond
Puhja vald			
Vahur Jaakma	Rahvaliid	VL Hooliv Puhja Vald	VL nr.1
Tõnu Hallik	VL Optimistid	VL Optimistid	VL Optimistid
Heino Kõrgeperv	VL Tarmukas	VL Tarmukas	-
Milvi Sepp	VL Tarmukas	VL Tarmukas	-
Heiki Rokka	VL Tarmukas	VL Tarmukas	-
Liilia Nõmmik	VL Tarmukas	VL Tarmukas	-
Kalle Kivaste	-	VL Optimistid	VL Koduvald Puhja
Jaak Jõelet	-	VL Optimistid	VL Optimistid
Eduard Aan	-	VL Tarmukad	VL nr.1
Rannu vald			
Heino Gottlob	Rahvaliid	Rahvaliid	VL Rannu
Silvi-Silja Koemets	Res Publica	IRL	-
Uno Rootsmaa	Rahvaliid	VL Rannu Liit	-
Lea Tuvikene	Rahvaliid	Rahvaliid	-
Tarmo Tuvikene	Rahvaliid	Rahvaliid	-
Üllar Kaaver	Rahvaliid	VL Rannu Liit	-
Märt Loim	-	Rahvaliid	VL Rannu
Hardo Pajur	-	IRL	IRL
Rõngu vald			
Sulev Kuus	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald
Jaanus Peri	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald
Aivar Kuuskvere	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald
Hillar Hänilane	VL Koduvalla Areng	VL Kodukandi Arengu Eest	VL Kodukandi Arengu Eest
Hillar Viksi	VL Koduvalla Areng	VL Kodukandi Arengu Eest	VL Kodukandi Arengu Eest
Kalju Pennar	VL Koduvalla Areng	IRL	VL Meie vald-Koduvald
Kalju Hermann	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald	-
Eve Pehter	-	VL Kodukandi Arengu Eest	VL Kodukandi Arengu Eest
Peeter Kroonberg	-	VL Meie Vald-Koduvald	VL Meie Vald-Koduvald
Tartu vald			
Aivar Soop	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Jaana Puur	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Margus Pärsik	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Üllar Loks	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Ludmilla Proovel	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Meelis Pärtelpoeg	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Aigar Lepp	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Kalvi Liivamets	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Vello Sulakatko	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	-
Tarmo Aruoja	Rahvaliid	VL Kohalik Elu	-
Jüri Somelar	Res Publica	IRL	-
Ülle Kool	Res Publica	IRL	-
Jana Rosenthal	-	VL Kohalik Elu	VL Kohalik Elu
Priit Allas	-	IRL	IRL
Üllar Kütt	-	VL Värske Jõud	SDE

Tähtvere vald			
Rein Kokk	Rahvaliit	VL Ühtselt Tähtveres	VL Ühtselt Tähtveres
Urmas Tartes	Rahvaliit	VL Ühtselt Tähtveres	VL Ühtselt Tähtveres
Leo Müllerson	Keskerakond	VL Ühtselt Tähtveres	VL Ühtselt Tähtveres
Oles Hagel	Rahvaliit	VL Ühtselt Tähtveres	-
Aavo Mölder	Rahvaliit	VL Ühtselt Tähtveres	-
Villi Hirsnik	Rahvaliit	VL Ühtselt Tähtveres	-
Kaido Koosapöeg	-	VL Ühtselt Tähtveres	VL Ühtselt Tähtveres
Rein Raid	-	VL Ühtselt Tähtveres	VL Ühtselt Tähtveres
Tiina Sirge	-	VL Tasakaal	Reformierakond
Vara vald			
Raido Tamm	Isamaliit	IRL	VL Koduvald
Sirje Leini	VL Elamisväärne Koduvald	VL Koduvald	VL Koduvald
Tarmo Leini	VL Elamisväärne Koduvald	VL Koduvald	VL Koduvald
Meelis Pärna	Rahvaliit	VL Koduvald	VL Koduvald
Andres Kärp	Isamaaliit	IRL	-
Ingvar Tšizikov	Rahvaliit	Rahvaliit	-
Endla Püss	Rahvaliit	IRL	-
Kaisa Edenberg	-	Rahvaliit	Reformierakond
Haibula Zirkilov	-	Rahvaliit	VL Päikeseline Kodu
Madis Avi	-	IRL	VL Vara Isamaaline Kodanik
Raini Oja	-	IRL	VL Koduvald
Võnnu vald			
Aivar Kaldjärv	Rahvaliit	VL Juurtest Jõudu Ammutades	-
Tiiu Meerits	Rahvaliit	VL Juurtest Jõudu Ammutades	-
Romet Rässa	Rahvaliit	VL Meie Vald	-
Birgit Kivimurd	-	VL Meie Vald	VL Omad Inimesed
Raimo Tammoja	-	VL Meie vald	VL Omad Inimesed
Ülenurme vald			
Aivar Alekseejev	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Haljand Kaasik	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Heiki Sarapuu	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Eivor Torro	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Üllar Nooska	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Urmas Sarja	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Toomas Kivend	Rahvaliit	VL Meie Kodu	Reformierakond
Peep Puis	Reformierakond	Reformierakond	-
Aleksandr Suvorob	-	Keskerakond	Keskerakond
Jana Morozov	-	SDE	SDE
Maia Uibo	-	IRL	IRL
Ene Pinnar	-	VL Meie Kodu	Reformierakond
Aime Keis	-	Reformierakond	Reformierakond
Tartu linn			
Toomas Kapp	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Verni Loodmaa	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Veljo Ipits	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Hele Everaus	Reformierakond	Reformierakond	Reformierakond
Peeter Tulviste	Isamaaliit	IRL	IRL
Joel Luhamets	Isamaaliit	IRL	IRL
Merle Jääger	Isamaaliit	IRL	Isamaaline Tartu Kodanik-VL
Ants Kask	Isamaaliit	IRL	IRL
Margus Tsahkna	Isamaaliit	IRL	IRL
Marju Lauristin	SDE	SDE	SDE
Heljo Pikhof	SDE	SDE	SDE

Toomas Jürgeinstein	SDE	SDE	SDE
Aadu Must	Keskerakond	Keskerakond	Keskerakond
Nikolai Põdramägi	Keskerakond	Keskerakond	Keskerakond
Vladimir Šokman	Keskerakond	Keskerakond	Keskerakond
Teet Jagomägi	Res Publica	IRL	IRL
Ene Ergma	Res Publica	IRL	IRL
Peeter Laurson	Res Publica	IRL	IRL
Hannes Astok	Reformierakond	Reformierakond	-
Jüri Sasi	Reformierakond	Reformierakond	-
Väino Kull	Reformierakond	Reformierakond	-
Toivo Kabanen	Reformierakond	Reformierakond	-
Margus Hanson	Reformierakond	Reformierakond	-
Enn Tarto	Isamaaliit	IRL	-
Jüri Kõre	Isamaaliit	IRL	-
Janno Laur	SDE	SED	-
Jevgenia Lindevaldt	Keskerakond	Keskerakond	-
Karel Rüütli	Rahvaliit	Rahvaliit	-
Tõnu Ints	-	SDE	SDE
Urmas Kruuse	-	Reformierakond	Reformierakond
Triin Anette Kaasik	-	Reformierakond	Reformierakond
Tiia Teppan	-	Reformierakond	Reformierakond
Aivar Riisalu	-	Keskerakond	Keskerakond
Natalja Tžožina	-	Keskerakond	Keskerakond
Igor Abarenkov	-	Keskerakond	Keskerakond
Harri Jallajas	-	Reformierakond	Reformierakond